

Εμπορευματοποίηση και Ντόπινγκ στον αθλητισμό.

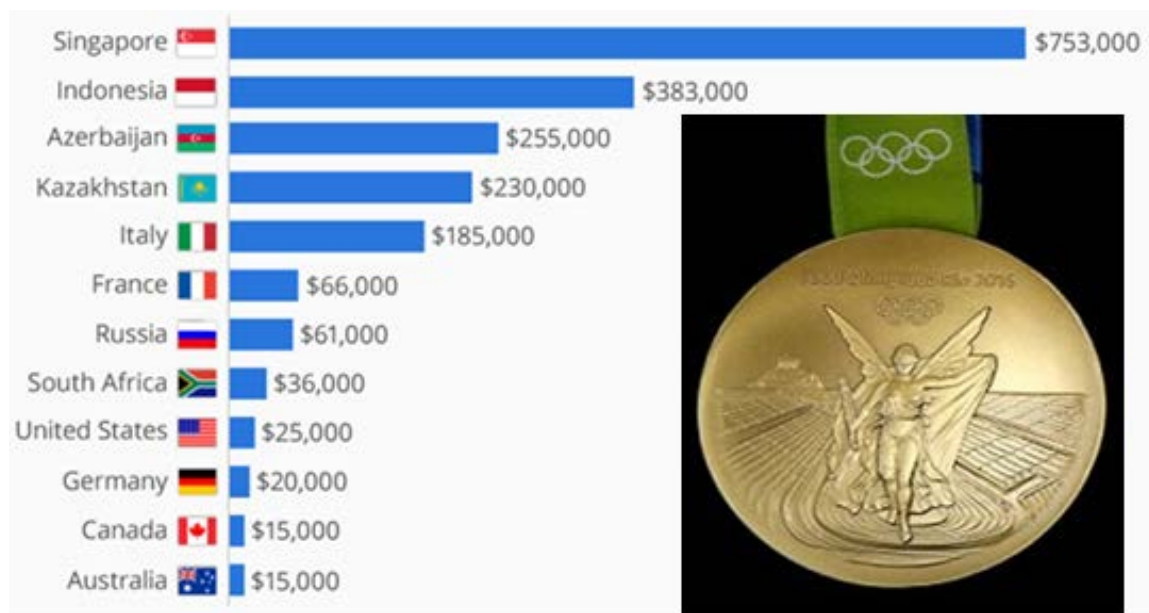
Ανθρώπινα όρια επιδόσεων

Θεόφιλος Πυλιανίδης

Αναπληρωτής Καθηγητής ΤΕΦΑΑ/ΔΠΘ

Το ζήτημα του ντόπινγκ είναι ένα πρόβλημα πολυδιάστατο, αθλητικό, επιστημονικό, κοινωνικό, πολιτικό και ηθικό. Ως προς την αθλητική του πλευρά ζητεί την συνειδητή επιλογή των αθλητών, των προπονητών και των παραγόντων για το είδος του αθλητισμού που θα ασκήσουν και για το είδος των σκοπών που θα υπηρετήσουν. Ως προς την επιστημονική του διάσταση επιβάλλει την ανιδιοτελή τοποθέτηση των ειδικών γιατρών και επιστημόνων. Ως προς την πολιτική του πλευρά επιτάσσει την ύπαρξη βούλησης, αλλά και αποφασιστικότητας και ως προς την ηθική του διάσταση, απαιτεί την συνεισφορά όλων μας.

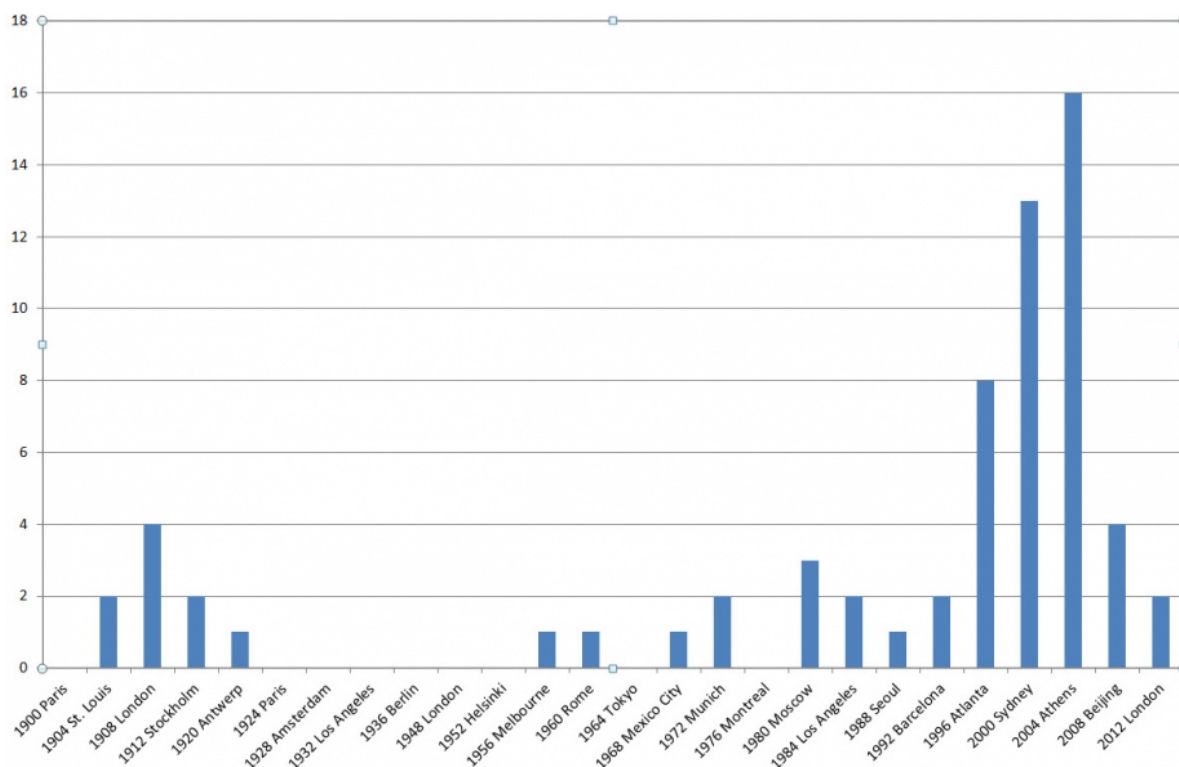
Η 1η νίκη και το χρυσό μετάλλιο στους ΟΑ καθώς και η επίτευξη παγκόσμιας επίδοσης προϋποθέτει από τους αθλητές προσπάθεια και αγώνα για να φτάσουν τα φυσιολογικά τους όρια ή και να τα ξεπεράσουν. Από μελέτες φαίνεται ότι τα ανθρώπινα όρια δεν έχουν εξαντληθεί. Στα παραπάνω συμβάλουν μεταξύ των άλλων και οικονομικοί λόγοι αφού ρεκόρ και μετάλλια έχουν την τιμή τους (σχήμα 1), καθώς και η εξέλιξη της ιατρικής και φαρμακευτικής επιστήμης. Η πρόοδος, η εξέλιξη και η ανάπτυξη ως στοιχεία του πολιτισμού, προστάζουν το ξεπέρασμα των ορίων που οδήγησαν στην τωρινή οικονομική και περιβαλλοντική κρίση. Το δυσκολότερο ρεκόρ που πρέπει να καταρρίψουμε είναι η εμμονή μας για υπέρβαση κάθε είδους ρεκόρ γύρω μας. Όμως, η πλουσιοπάροχα αμειβόμενη αθλητική νίκη, λειτουργεί για τον αθλητή ως κίνητρο, ικανό να τον απ-ενοχοποιήσει για τη χρήση απαγορευμένων αναβολικών ουσιών. Έτσι προσβλέποντας στην επιτυχία, την αναγνώριση, τον πλούτο και τη δόξα εισάγονται οι αθλητές στα γρανάζια της φαρμακοδιέγερσης που συχνά τους σπρώχνει στο θάνατο.

Σχήμα 1. Χρηματικά έπαθλα για την κατάκτηση χρυσού μεταλλίου στους Ολυμπιακούς αγώνες του Ρίο (2016).

Η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού έρχεται ως δείγμα της κρίσης του και ως ένα φαινόμενο εκφυλισμού. Κατ' άλλους, η εμπορευματοποίηση ίσως είναι η σημαντικότερη πηγή εσόδων για τον αθλητισμό αφού καλύπτει πολλά από τα έξοδά του γι' αυτό και θεωρείται ζωτικής σημασίας γι' αυτόν. Το θέμα είναι κατά πόσο μπορεί να ελεγχθεί χωρίς να χαθεί η ουσία και η σημασία του αθλητισμού. Σε μελέτες έχει αποδειχθεί ότι η αύξηση των θετικών δειγμάτων ντόπινγκ σχετίζεται με την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού που έχει συμβάλει στην αλλαγή του χαρακτήρα του, η δε ύπαρξη του επαγγελματικού αθλητισμού υπονομεύει κάθε ηθική βάση του ερασιτεχνικού αθλητισμού. Οι ομάδες ως επιχειρήσεις καθώς και οι χορηγοί των ομάδων αποσκοπούν στην αύξηση των κερδών τους. Η νίκη, με κάθε μέσο, του/των αθλητή/των αποτελεί αυτοσκοπό για τη μεγιστοποίηση των κερδών. Παράλληλα, βαθιές είναι οι ρίζες και του φαινομένου της βίας στο σημερινό οικοδόμημα του εμπορευματοποιημένου αθλητισμού που συνδέεται με τα επιχειρηματικά συμφέροντα με στόχο την απόκτηση περισσότερου κέρδους με οποιοδήποτε κόστος.

Το ποδόσφαιρο σήμερα δεν είναι η προέκταση της αλάνας. Το σύστημα αξιών έχει αλλάξει. Ο αθλητής είναι ένα χειραγωγημένο εργαλείο με κύριο σκοπό την παραγωγή κέρδους και μετατρέπεται σε διαφημιστικό προϊόν με το οποίο οι νέοι καλούνται να ταυτιστούν. Φαινόμενο εμπορευματοποίησης αποτελεί και το «παιδομάζωμα» που έχει πάρει διαστάσεις σύγχρονου «δουλεμπορίου» καλά οργανωμένου από ποδοσφαιρικές εταιρείες προκειμένου να αναδείξουν τους επόμενους Ρονάλντο και Μέσι. Παράλληλα, οι υπέρογκες αμοιβές των συμβολαίων στις μεταγραφές αθλητών, των πριμ νίκης καθώς και των διαφημίσεων, ο αθέμιτος ανταγωνισμός με δωροδοκίες των αθλητών, των ομάδων και των διαιτητών και η δημιουργία ειδώλων αμφίβολης αξίας από τα ΜΜΕ, είναι μερικές από τις αιτίες που θέτουν σε δοκιμασία τις ηθικές ανοχές των αθλητών κάποιοι από τους οποίους υποκύπτουν στη χρήση απαγορευμένων ουσιών (σχήμα 2).

Σχήμα 2. Κρούσματα ντόπινγκ στους Ολυμπιακούς αγώνες.

Ενδιαφέροντα επιστημονικά δεδομένα καταδεικνύουν το μέγεθος του προβλήματος παρουσιάζοντας τα ποσοστά των θετικών δειγμάτων σε ορισμένα Ολυμπιακά αθλήματα και τα ποσοστά απαγορευμένων ουσιών στο σύνολο των θετικών δειγμάτων καθώς και τα ποσοστά των απαγορευμένων ουσιών σε κάθε κατηγορία. Έχει διαπιστωθεί ότι η μέγιστη αγωνιστική απόδοση είναι ίση με το 94% της βιολογικής ικανότητας. Με φαρμακοδιέγερση φτάνει την αγωνιστική απόδοση στο 105%, και με τα συμπληρώματα διατροφής στο 96% της βιολογικής ικανότητας. Τίθεται άμεσα το ερώτημα: Αξίζει να ριψοκινδυνεύει κανείς τη ζωή του γι' αυτό το μικρό ποσοστό συμβολής τους; Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι το 94% των αθλητών/τριων στην Ελλάδα παίρνει συμπληρώματα διατροφής. Όμως το 30% των συμπληρωμάτων διατροφής που κυκλοφορούν στην Ευρώπη περιέχουν αναβολικά.

Είναι γεγονός ότι το ντόπινγκ καταστρέφει την ισότητα του αγωνίζεσθε, την υγεία του αθλητή και τραυματίζει ανεπανόρθωτα τη χαρά του παιχνιδιού, διότι ο μοναδικός σκοπός είναι η επιδίωξη της νίκης πάση θυσία, με δόλο. Όμως μια τέτοια συμπεριφορά αντίκειται στα ολυμπιακά ιδεώδη που συνδυάζουν τις αρετές του σώματος, του πνεύματος και της ψυχής.

Στο ερώτημα εάν μπορεί να υπάρξει αθλητισμός χωρίς φάρμακα η απάντηση είναι ναι. Ωστόσο, είναι ένα θέμα που δεν αφορά μόνο τους παράγοντες του αθλητισμού, αλλά όλη τη κοινωνία και μπορεί να επιτευχθεί με την απόκτηση παιδείας. Η τιμωρία και ο εκφοβισμός φαίνεται ότι δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Πρέπει να υπάρξουν και δράσεις που θα στοχεύουν στην πρόληψη και όχι μονάχα στην αντιμετώπιση της χρήσης ουσιών. Όσο οι νέοι ταυτίζονται με το

πρότυπο που προβάλλει η σημερινή εμπορευματοποίηση του αθλητικού θεάματος, τόσο περισσότερο θα συναντάμε το πρόβλημα του ντόπινγκ. Με την εισβολή της εμπορευματοποίησης στον χώρο του αθλητισμού, άρχισε και η φθορά της διαχρονικής αξίας του. Ωστόσο, η υπερβολική καχυποψία που υπάρχει για το κατά πόσο «καθαροί» είναι οι αθλητές που αγωνίζονται στους ΟΑ, τους αδικεί διότι δεν υπάρχει αθλητής που έχει εξασφαλίσει τη συμμετοχή του στους ΟΑ χωρίς να έχει κάνει θυσίες, να έχει καταβάλει τεράστια προσπάθεια, να έχει πραγματικά αγωνιστεί στη ζωή του. Δεν μπορεί να πραγματοποιήσει επιδόσεις διεθνούς επιπέδου μόνο με τη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Σε τι διαφέρει πχ. ο Μπόλτ ή ο Φέλπς από τους υπόλοιπους αθλητές, αφού μπορούν και επιτυγχάνουν επιδόσεις εξωπραγματικές; Η διαφορά, σύμφωνα με μελέτες, αποδίδεται στα γενετικά χαρακτηριστικά (γονίδια) καθώς και στην επίδραση τους στις προσαρμογές της προπόνησης. Για παράδειγμα, η παρουσία ή η απουσία της α-ακτινίνης 3 δίνει πιθανά το πλεονέκτημα στους σπρίντερ ή στους δρομείς αντοχής υψηλού επιπέδου, αντίστοιχα.

Το γονιδιακό ντόπινγκ απασχολεί και ίσως απασχολήσει ακόμη περισσότερο την αθλητική κοινότητα και όχι μόνο, στο άμεσο μέλλον. Για παράδειγμα, μια γενετική τροποποίηση μπορεί να αυξήσει τον αριθμό των ερυθρών αιμοσφαιρίων στον οργανισμό ενός αθλητή των δρόμων αντοχής και να υπερέχει των αντιπάλων του σε «λεωφορεία» οξυγόνου. Ωστόσο, δείγματα αυτού του ντόπινγκ δεν έχουν ανιχνευθεί.

Ωστόσο, η κοινωνία στην οποία ζούμε, σύμφωνα με τους κώδικες ηθικής και αξιών της, φαινομενικά απορρίπτει τους παράνομους τρόπους κατάκτησης του χρυσού μεταλλίου, έμμεσα όμως δημιουργεί τις συνθήκες για την ανάπτυξή τους. Η αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού, είναι περισσότερο από κάθε φορά επιβεβλημένη, για το τι αθλητισμό θέλουμε αναλογιζόμενοι τους κινδύνους που απορρέουν από αυτή την «κοινωνία των πληρωμών» για υπερβάσεις των ορίων του ανθρώπου.

Κομοτηνή 20/12/2017